

Довідка про Національну академію наук України (станом на 01.01.2009 р.)

Національна академія наук України заснована 27 листопада 1918 року у м. Києві. Її першим президентом був видатний вчений із світовим ім'ям В.І. Вернадський.

Статус. Національна академія наук України згідно з чинним законодавством є вищою державною науковою організацією України, що заснована на державній власності та користується правами самоврядності, які полягають у самостійному визначенні тематики досліджень, своєї структури, вирішенні науково-організаційних, господарських, кадрових питань, здійсненні міжнародних наукових зв'язків. Академія об'єднує дійсних членів, членів-кореспондентів та іноземних членів, усіх науковців її установ, організовує і здійснює фундаментальні та прикладні дослідження з найважливіших проблем природничих, технічних та соціогуманітарних наук.

Органи управління. Вищим органом НАН України є Загальні збори її членів. У період між сесіями Загальних зборів керівництво роботою Академії здійснює Президія НАН України, яка обирається Загальними зборами строком на 5 років. До складу Президії НАН України, вибори якої відбулися у квітні 2004 року, входять 32 особи, в тому числі президент, перший віце-президент - головний учений секретар, три віце-президенти, 14 академіків-секретарів відділень, 13 членів Президії. У засіданнях також беруть участь з правом дорадчого голосу 6 виконуючих обов'язки членів Президії та 10 радників Президії НАН України.

Структура. В НАН України функціонують 3 секції (фізико-технічних і математичних наук; хімічних і біологічних наук; суспільних і гуманітарних наук), що об'єднують 14 відділень наук: математики; інформатики; механіки; фізики та астрономії; наук про Землю; фізико-технічних проблем матеріалознавства; фізико-технічних проблем енергетики; ядерної фізики та енергетики; хімії; біохімії, фізіології і молекулярної біології; загальної біології; економіки; історії, філософії та права; літератури, мови та мистецтвознавства. В Академії діють 6 регіональних наукових центрів подвійного з Міністерством освіти і науки України підпорядкування: Донецький (м.Донецьк), Західний (м.Львів), Південний (м.Одеса), Північно-східний (м.Харків), Придніпровський (м.Дніпропетровськ), Кримський (м.Сімферополь) та Інноваційний центр по м.Києву.

Основною ланкою структури НАН України є науково-дослідні інститути та привіряні до них наукові установи. В структурі НАН України діють національні заклади - Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського, Національний науковий центр «Харківський фізико-технічний інститут», Національний історико-археологічний заповідник "Ольвія", Національний ботанічний сад ім. М.М.Гришка, Національний дендрологічний парк „Софіївка”, Національний науково-природничий музей, Національний музей народної архітектури та побуту України, Львівська національна наукова бібліотека України імені В.Стефаника.

До структури НАН України входять також організації дослідно-виробничої бази (дослідні підприємства, конструкторсько-технологічні організації, обчислювальні центри). Всього на цей час в НАН України діють 173 наукові установи та 49 організацій і підприємств дослідно-виробничої бази.

Співробітництво з освітніми установами. В 2008 році діяло близько 200 договорів з вищими навчальними закладами про співробітництво, проходження виробничої та переддипломної практики студентів. Розроблялося 300 спільних наукових проектів. Функціонувало понад 200 спільних з освітянами науково-навчальних структур (комплексів, центрів, лабораторій, філій кафедр тощо), які широко використовують потенціал НАН України для підготовки фахівців високої кваліфікації для потреб вищої школи та НАН України. Впродовж останніх років близько 1800 висококваліфікованих науковців НАН України викладають у вузах, з них кожний десятий - академік та член-кореспондент НАН України. У 2008 році понад 60 науково-педагогічних працівників захистили у спеціалізованих радах наукових установ НАН України дисертаційні роботи на здобуття вченого ступеня доктора наук та понад 300 – кандидата наук. Близько 1900 студентів виконували дипломні роботи під керівництвом провідних вчених НАН України; побачили світ близько 80 монографій, підготовлених у творчій співпраці з освітянами.

Впровадження наукових розробок, розвиток інноваційної інфраструктури. Науковими установами НАН України щороку впроваджується в різні галузі економіки України понад 2000 новітніх розробок, серед яких передові технології, у тому числі інформаційні, машини, устаткування, матеріали, автоматизовані комплекси і системи, програмні продукти, бази даних і бази знань, сорти рослин, методичні рекомендації та методики, стандарти.

Велика увага приділяється забезпеченню більш ефективної діяльності технологічних парків, що створені в Україні, в тому числі за участю провідних інститутів Академії, розгляду та затвердженню напрямів інноваційної діяльності існуючих технопарків, науково-технологічній експертизі їх інноваційних проектів.

В 2008 році установами Академії укладено 54 ліцензійні угоди і контракти, здобуто 729 патентів на винаходи і корисні моделі.

Видавнича діяльність. Академія має власні видавництва: "Наукова думка" і "Видавничий дім "Академперіодика". Звітного року видавництво "Наукова думка" випустило у світ 96 назв книг загальним обсягом 2397,0 обл.-вид. арк. ВД "Академперіодика" видано 189 номерів 31 журналу загальним тиражем 60,37 тис. примірників та обсягом 2233,62 обл.-вид. арк. Крім цього, у ВД "Академперіодика" випущено 20 книжкових видань загальним обсягом 433,84 обл.-вид. арк. і тиражем 8,05 тис. примірників.

Установами НАН України протягом 2008 р. видано 1011 назв наукових книг, з них 676 монографій та 335 збірників наукових праць. Кількість навчальної, довідкової та науково-популярної літератури у звітному році склала 397 книг.

Поточні праці науковців публікувалися в 82 наукових журналах НАН України та понад 100 періодичних збірників наукових праць та книжкових серій. 25 журналів НАН України перекладалися англійською мовою, серед яких 16 перевидаються за кордоном, редакції 9 журналів власними силами перекладають та видають англійською мовою всі свої номери. Практично всі журнали НАН України мають свої сторінки у мережі Інтернет, де розміщують змісти, анотації кількома мовами, близько 45 % – повнотекстові версії видань.

Міжнародне співробітництво. Станом на 01.01.09 міжнародне співробітництво НАН України здійснюється в рамках близько 100 угод, укладених з академіями, державними науковими та освітніми установами, фірмами та промисловими компаніями 50 країн світу, відомими міжнародними організаціями. Інструментом активної співпраці є понад 700 прямих угод між установами НАН України та зарубіжними науковими організаціями. Активну участь НАН України бере у діяльності Міжнародної асоціації академій наук (МААН).

Триває постійне співробітництво з Міжнародним інститутом прикладного системного аналізу, Міжнародною Лабораторією сильних магнітних полів і низьких температур.

В рамках двостороннього співробітництва виконуються спільні наукові проекти з ученими Польської академії наук, Словацької академії наук, Національного центру наукових досліджень Франції (CNRS) Академії наук Румунії, Німецького дослідного товариства (DFG), Ради з питань науково-технічних досліджень Туреччини. Науковому співробітництву сприяє активний обмін вченими: в 2008 році близько 3 тисяч іноземних фахівців взяли участь у заходах, організованих НАН України.

На замовлення зарубіжних підприємств, компаній та фірм установами НАН України в 2008 році було виконано понад 300 контрактів. Серед замовників – відомі корпорації, компанії, концерни, зокрема, “INTEL”, “MOTOROLA”, “BOEING”, “GENERAL ELECTRIC”, “PPG Industries, Inc.”, “Folgat AG”, “Sodern”, “Sigma Aldrich”, “Global Metal Technology”, “NORINKO” тощо.

Кадрове забезпечення. Загальна кількість працюючих в НАН України за станом на 01.01.2009 складала 43211 чол., в тому числі 19818 наукових працівників. Серед них 2599 докторів наук та 8171 кандидат наук. Середній вік наукових працівників становив 50,2 року, докторів наук – 62,2 року, кандидатів наук - 51,4 року.

Персональний склад. За станом на 01.03.2009 до складу НАН України входять 207 дійсних членів (академіків), 378 членів-кореспондентів та 123 іноземних члена.